SÖZLÜK

A

ahenk: Uygunluk, uyum, düzen.

ahiret: İnsanın öldükten sonra dirilip sonsuza dek kalacağı ve Allah'a hesap vereceği yer, öbür dünya.

âsar: Kur'an tilavetinde bir elif miktarı uzatmayı gösteren işaret.

ashap: Sahabe.

Asım Kıraatı: Kûfe'de kıraat imamı olarak meşhur olan İmam Asım'ın okuyuş tarzı.

aşır: Bir dinî tören sırasında veya cemaatle namaz kılınıp dua edildikten sonra okunan Kur'an ayetleri.

atasözü: Uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz, darbımesel.

ayet: Kur'an surelerini oluşturan kısımlardan her biri.

B

bağışlama: Bağışlamak işi, mağfiret, gufran.

belagat: İyi konuşma, sözle inandırma yeteneği. Sözü herkesin kolay kolay söyleyemeyeceği şekilde söyleme.

besmele: ''Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adı ile" anlamına gelen ve bir işe başlarken söylenilen bismillahirrahmânirrahîm sözü, bismillah.

buhran: Ruhi sıkıntı, bir işin, bir olayın geldiği karışık safha, içinden çıkılması zor durum.

C-Ç

Cebrail: Allah tarafından peygamberlere vahiy getirmekle görevlendirilen, dört büyük melekten biri.

cehennem: 1. Ateş, ateş çukuru, derin hendek. 2. Çok sıcak, çok sıkıntılı yer. 3. İnanılması gereken şeylere inanmayan ya da inandığı hâlde inanmayanların hayatını sürdüren ve günahı affedilmeyen insanların ahiret âleminde cezalandırılacakları yer.

cennet: 1. Bahçe, çok güzel ve ferahlık veren yer; meyvelik, ağaçların, suların ve gölgelerin bol olduğu yer; uçmak. 2. Günahsız, günahları affedilen ya da günahlarının cezasını cehennemde çekmiş olan müminlerin, içerisinde sonsuza dek kalacakları yer.

cezim: Harekesiz harfi gösteren işaret.

cüz: Kur'an'ın bölünmüş olduğu otuz parçadan her biri, Kur'an'ın yirmi sayfası.

E-F

Esmâ-i Hüsna: Allah'ın en güzel, en şerefli isimleri.

farz: İslam dininde, özür olmadıkça yapılması zorunlu, yapılmaması günah sayılan ibadet.

fecir: Tan.

fem-i muhsin: Kur'an'ı doğru ve güzel okuyan mâhir (usta) okuyucu.

fonetik: Ses bilgisi, sese dayanan, sesle ilgili.

G

gaflet: Dalgınlık, dikkatsizlik, boş bulunma, aymazlık, dalgı, ihtiyatsızlık.

H

hadr: Süratli ve çabuk olmak.

hafız: Kur'an'ı bütünüyle ezbere bilen kimse.

Hâlik: Yaratıcı.

hat: Çizgi, sınır çizgisi, güzel yazı.

hatim: Kur'an'ın tamamını okuma.

hayır: İyilik, karşılık beklenmeden yapılan yardım. İyi, hayırlı, yararlı, faydalı.

hesap günü: Dinen yükümlü insanların inançlarından ve dünyada yaptıkları iyilik ve kötülüklerden dolayı Allah (c.c.) tarafından ahirette hesaba çekilecekleri gün ,ceza günü, din günü, ahiret günü, haşir günü.

hidâyet: Doğru yol, hak yol, Müslümanlık yolu.

hüsran: Beklenilen şeyin elde edilememesi yüzünden duyulan acı.

I-İ

ibadet: 1. Boyun eğme, itaat etme, saygı duyma. Kulluk etme, tapınma. 2. Tevhit inancına bağlı kalarak sadece Allah emrettiği için ona sevgi, saygı ve tazim göstermek amacıyla Allah'ın rızasını kazanmak için niyet ederek belirli zamanlarda ve şekillerde yapılan iş, amel.

ifa: Bir işi yapma, yerine getirme.

ihtilas: Harekeyi zayıf sesle ve hızlıca okumak.

imâle: Eğmek, bükmek, meylettirmek. Tecvitte, üstün harekeyi esreye veya elif harfini ya harfine meylederek söylemek.

inanç: 1. İnanılan şey, itikat, iman, bir fikre olan bağımlılık. 2. Birine duyulan güven. 3. İslam dinini son din olarak kabul edip onun içerisinde bulunan her şeye gönülden bağlanıp Allah'ın (c.c.) emirlerine teslim olma.

insicam: Düzgünlük, tutarlık, bağdaşım.

irade: (1) Allah'ın dilemesi, arzu etmesi, tercih etmesi ve dilediğini yerine getirmesi anlamlarında Allah'ın sıfatlarından biri. (2) İnsanın düşünüp karar vermesi, yapılması veya yapılmaması eşit olan çeşitli davranışlardan birini beğenip tercih etmesi.

işmam: Ötre harekeye işaret etmek için dudakları öne doğru büzerek toplamak.

K

kasr: Harfleri uzatmadan kısa okumak.

kıraat ilmi: Kur'an kelimelerinin farklı okunuşlarını inceleyen bilim dalı.

kıraat: 1. Okuma, telaffuz etme, tilavet. 2. Hz. Peygamber'in (s.a.v.) okuma biçimizi örnek alarak Kur'an-ı Kerim'i harflerin çıkış yerlerine ve tecvit kurallarına uygun olarak okuma.

kıskançlık: Bir kimse bir üstünlük gösterdiğinde veya sevilen birisinin, başkası ile ilgilendiği kanısına varıldığında takınılan olumsuz tutum.

kıyamet: Dünyanın sonu ve bütün ölülerin dirilerek mahşerde toplanacağı zaman, hesap günü, kıyamet günü, mahşer günü.

kurra: Kur'an-ı Kerim'i sahih rivayetlere göre okuyan uzman okuyucu.

L

lâzım: Lüzumlu olan, gerekli, gereken.

Lâzımî: Kalıcı, devamlı olan.

lîn: Yumuşak olmak.

M

mabet: Tapınak. Özel bir konuda sevgi ve saygı ile bağlanmanın ortaya konulduğu yer.

mahfaza: İçinde değerli eşyaların saklandığı kutu, kılıf.

mahreç: Çıkış yeri. Harflerin çıkış yerleri.

mahzen: Yeraltı, bodrum.

materyal: Gereç. Yazılı, sözlü, görüntülü, kaydedilmiş her türlü belge.

meknun: Gizli, saklı.

muhkem: Sağlamlaştırılmış, kuvvetli.

mushaf: 1. Kur'an-ı Kerim'in adlarından biri. 2. Hz. Peygamber'e gelmiş olan vahiylerin tümünün iki kapak arasına konulmuş olan biçimi. 3. Fatiha Suresi'nden Ns Suresi'ne kadar tüm Kur'an surelerinin iki kapak arasına girmiş biçimi.

münezzeh: Temiz, arı, pak. Eksik ve kusurdan uzak olmak.

N

nâmahrem: (1) Mahrem olmayan, yasak olmayan, el, yabancı. (2) Evlenilmesi dinen yasak olmayan yani birinci dereceden akraba sayılmayan kişi.

nâmütenahi: Sonsuz, ucu bucağı olmayan.

nefer: Tek adam, kişi, şahıs.

noksan: Azlık, tam olmayış, eksiklik.

O-Ö

öğüt: Bir kimseye yapması veya yapmaması gereken şeyler için söylenen söz, nasihat.

Rahîm: Yaratmış olduğu bütün varlıklara karşılıksız rızık veren, yarattıklarını koruyan, esirgeyen, bağışlayan ve merhamet eden, ahirette ise sadece mümin kullarına şefkat eden kimse.

Rahman: Dünyada, bütün canlılara şefkat gösteren, mümin kâfir ayrımı yapmaksızın insanlara merhamet eden, her türlü nimeti sürekli veren, rahmeti sonsuz olan.

ravi: Rivayet eden, işittiği haberleri ve sözleri başkalarına aktaran, hadisle ilgili haberleri anlatan.

S-Ş

sefa: Üzüntü ve kederden uzak olmak, gönül rahatlığı.

sahabi: Hz. Peygamber (s.a.v.) zamanında yaşamış, Müslüman olarak Peygamberi çok kısa bir süre olsa da görmüş, onun sohbetinde bulunmuş ve yine müslüman olarak ölmüş kimse. Çoğuluna sahabe veya ashap denir.

salat-ı ümmiye: Hz. Peygamber'e ve onun soyundan gelenlere saygı bildirmek için okunan dua.

salat-ü selam: 'Allah'ın rahmeti ve bereketi, Hz. Muhammed'in, ailesinin ve ona iman edenlerin üzerine olsun.' anlamında 'Allahümme salli ala Muhammedin ve ala âli Muhammed' biçimindeki dua cümlesi. Salat-ü selama, salavat-ı şerife veya salat-ı şerife de denir. Birçok şekli olmakla beraber en yaygın olanları: "Sallellahu aleyhi vesellem", "Allahümme salli ala Muhammedin ve ala âli Muhammed" "Allahümme salli ala seyyidina Muhammedin ve ala âlihi vesahbihi vesellim" ve "Salli-Barik" dualarıdır. Salat-ü selam, yazımda (s.a.v.) kısaltmasıyla gösterilir.

sebat: Sözde durma, ahde vefa etme.

sekte: Susmak, konuşmayı ve okumayı kesmek.

sevap: Hayırlı bir davranış karşısında Allah tarafından verilecek ödül.

sinsi: Gizli, kurnazca, alttan alta iş gören.

sure: Kur'an'ın yüz on dört bölümünden her biri.

şefaat: İman eden salih bir müminin Allah'ın ve kullarının haklarını gözeterek müminlerin iyiliği için uğraşması, onları kötülüklerden ve zararlı şeylerden korumaya çalışması.

şehadet: (1) Tanıklık, şahitlik, bir şeyin doğruluğuna inanma. (2) "Allah'tan başka tanrı olmadığına ve Hz. Muhammed'in onun kulu ve elçisi olduğuna inanırım." anlamına gelen "Eşhedü en la ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resulühü" cümlesini gönülden, inanarak, anlamını bilerek söyleme. (3) Allah yolunda veya onun korunmasını emrettiği kutsal değerler olan, din, vatan, namus, mal ve can güvenliği için mücadele ederken ölme, şehitlik.

şer: Kötülük, fenalık, günah.

şeytan: Hz. Âdem'e secde etmediği için cennetten kovulan, insanları Allah'ın emirlerine karşı kışkırtan, kötülüğe yönelten cin, iblis.

T

tabii: Doğal.

tedvir: Çevirme, döndürme.

teorik: Kuramsal.

tesbih: "Sübhanallah" sözünü söyleme. Allah'ı her türlü eksik ve yanlış anlayıştan uzak tutmak, kutsamak.

tevatür: Bir haberin ağızdan ağıza yayılması, yaygın olan. Yalan söylemesi mümkün olmayan bir topluluk tarafından rivayet edilen.

tevhit: "Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed onun resulüdür." anlamına gelen "La ilahe illallah, Muhammedün resulullah." cümlesine kalp ile inanıp dil ile söyleme. Allah'ı (c.c.) zatında, sıfatlarında ve fiillerinde birleme, tek ve eşsiz olduğuna inanma, ona hiçbir şeyi şirk koşmadan ibadeti yalnızca Allah için yapma.

tilavet: Kur'an'ı güzel ve sesli olarak usulünce okuma.

U-Ü-V-Z

ümmet: Din ve inanç birliği temelinde biraraya gelen ve aynı peygambere bağlanan insanlar topluluğu, bir din üzerinde birleşen millet.

vahiy katipleri: Kur'an'ın indiği dönemde Hz. Peygamberin emriyle ayetleri yazan sahabiler.

vahiy: Gizli konuşmak, fısıldamak, seslenmek, ilham etmek, işaret etmek. Allah'ın buyruk, yasak ve öğütlerini insanlara ulaştırmak üzere peygamberlerine özel bir yolla iletmesidir.

vasıl: Birleştirmek, yan yana getirmek, ulaştırmak, bağlamak.

vasiyet: Bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey.

vecd: Şiddetli dinî duygu ve heyecan hâli, coşma.

vesvese: Kuruntu. Yanlış ve yersiz düşünce, evham.